

Nr 13.

Ankom till riksdagens kansli den 24 februari 1939 kl. 12 m.

Utlåtande, i anledning av väckt motion angående reglering av de s. k. korpralstilläggen från Vadstena krigsmanshuskassa.

I en till bankoutskottets förberedande handläggning hänvisad, inom första kammaren under nr 165 väckt motion har herr *Holstenson* jämte tre av första kammarens övriga ledamöter hemställt, »att riksdagen måtte besluta att hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag angående reglering av de gratifikationer, som utgå till f. d. korpraler vid armén».

Till stöd för detta yrkande anföres i motionen följande:

Å underhållen från Vadstena krigsmanshuskassa till indelta soldater, som varit underbefäl, utgår s. k. korpralstillägg till mindre belopp.

Det vill synas som om dessa tillägg, som på sin tid möjligen kunde anses hava utgjort en tillräcklig kompensation för det merarbete, vilket under tjänstetiden ålegat de som underbefäl tjänstgörande indelte, med nuvarande penningvärde icke längre utgör sådan ersättning, som med tilläggen ursprungligen avsetts.

Med hänsyn härtill torde det kunna ifrågasättas, huruvida icke dessa s. k. korpralstillägg borde undergå någon förhöjning.

Frågan om ändrade bestämmelser rörande understöd åt avskedad indelt manskap har upprepade gånger varit föremål för riksdagens prövning. I detta avseende tillåter sig utskottet att, såvitt angår arméns manskap, erinra om följande.

Före år 1910 utgingo underhållen från Vadstena krigsmanshuskassa med olika belopp för fyra olika klasser, i vilka underhållstagarna voro indelade. Det allmännast förekommande beloppet utgick enligt tredje klassen med 36 kronor bland annat till indelt manskap, som erhållit avsked med fulla tjänsteår efter ingången av år 1901, och till indelt manskap, som efter den 1 januari 1910 avskedats med rätt att anmälas till underhåll på exspektans. Till alla underhållstagare, som uppnått 50 års ålder, utgick vidare från och med år 1910 ett särskilt tillägg av 25 kronor årligen, varigenom totala förmånen för underhållstagare i tredje klassen utgjorde 61 kronor. F. d. korpraler och vice korpraler, vilka i sådan egenskap berömligt tjänstgjort minst två år före avskedet, åtnjöto härutöver tillägg med respektive 24 och 12 kronor. Det korpraler och vice korpraler tillkommande sammanlagda underhållsbeloppet utgjorde alltså respektive 85 och 73 kronor.

Vid 1914 års senare riksdag framlades, efter förutgången sakkunnigutredning, förslag om vissa förbättringar i underhållen åt indelt manskap vid armén. Riksdagens beslut i ämnet innebar sådan förhöjning i gratialen, att underhåll skulle utgå med följande årliga belopp, nämligen

till den, som fyllt 60 levnadsår — såväl dåvarande som blivande underhållstagare — med 100 kronor;

till den, som vore född år 1848, med 110 kronor;

till den, som vore född år 1847, med 125 kronor; samt

till den, som vore född tidigare än år 1847, med 200 kronor.

Korpraler och vice korpraler skulle såsom förut erhålla årliga tillägg av 24, respektive 12 kronor.

Vid 1919 års lagtima riksdag fattades beslut om vissa ytterligare förändringar beträffande ifrågakvarande underhåll. Nämnda beslut innebar för arméns vidkommande,

att indelt manskap med minst 20 tjänstår, som avskedats före den 1 januari 1910 och som styrkte sig vara i behövande omständigheter, finge från och med den 1 januari 1919 komma i åtnjutande av gratial från Vadstena krigsmanshuskassa enligt samma grunder, som gällde beträffande sådant manskap, som avskedats efter nämnda tidpunkt,

att gratial från Vadstena krigsmanshuskassa finge från och med den 1 januari 1919 utgå med 200 kronor för varje underhållstagare vid fyllda 67 år, samt

att från Vadstena krigsmanshuskassa enligt gällande bestämmelser utgående korprals- och vicekorpralstillägg skulle från och med den 1 januari 1919 höjas till 60, respektive 30 kronor för år räknat.

Efter år 1919 har någon förändring av underhållsbeloppet till indelt manskap icke ägt rum. Däremot hava medgivits särskilda förmåner i form av dyrtidstillägg och pensionstillägg. *Dyrtidstillägg* har utgått från och med år 1917 och utgjorde till en början 175 kronor årligen till en var underhållstagare, som uppnått 60 levnadsår. Beloppet har från och med år 1922 varit fastställt till 150 kronor årligen. *Pensionstillägg* har utgått från och med ingången av budgetåret 1924/25 med 50 kronor årligen till en var underhållstagare, som uppnått 67 levnadsår och som styrker sig vara i behövande omständigheter, vilket tillägg emellertid från och med den 1 juli 1934 sammanlagits med underhållsbeloppet. För närvarande utgöra sålunda de fastställda underhållsbeloppen med därå beviljade tilläggsförmåner för underhållstagare, som uppnått 67 års ålder, 400 kronor för meniga soldater, 430 kronor för vice korpraler samt 460 kronor för korpraler.

Utskottet. Beloppen av nu utgående korprals- och vicekorpralstillägg till underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa fastställdes — såsom närmare framgår av den ovan lämnade redogörelsen — genom beslut av 1919 års riksdag, då tilläggen efter att sedan år 1910 hava utgjort 24, respektive 12 kronor höjdes

till 60, respektive 30 kronor. Vid samma riksdag bestämdes också själva underhållet till de belopp, med vilka detsamma — fränsett en år 1924 genomförd förhöjning av 50 kronor — alltsedan dess utgått. Utskottet vill erinra, att riksdagen år 1929 i samband med behandling av fråga om ändrade villkor för understöd från krigsmanshuskassan uttalat, att de år 1919 fastställda underhållsbeloppen med därå belöpande tilläggsförmåner — genom vilka totalbeloppen för underhållstagare, som uppnått 67 år, uppbringats beträffande meniga soldater till 400 kronor, beträffande vicekorpraler till 430 kronor och beträffande korpraler till 460 kronor — måste anses vara i stort sett väl avvägda. Då utskottet delar denna uppfattning, är utskottet icke berett att förorda en förhöjning av korpralstilläggen, varigenom dessutom den fastställda relationen mellan förmånerna för å ena sidan meniga samt å andra sidan korpraler och vicekorpraler skulle rubbas. Härtill kommer, att en dylik förhöjning skulle medföra ökning av de redan nu betydande kostnaderna för ifrågavarande understödsverksamhet, vilka kostnader för övrigt genom innevarande års riksdags beslut att utsträcka verksamheten till att författningsenligt omfatta nya grupper av avskedad manskap ytterligare komma att stegras från och med nästa budgetår.

På grund av det anförda finner utskottet icke anledning tillstyrka någon åtgärd i motionens syfte och får därför hemställa,

att förevarande motion I: 165 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 24 februari 1939.

På bankoutskottets vägnar:

HARALD ÅKERBERG.

Närvarande: se anteckning å utlåtande nr 12.
